

Psihotropo medikamentu recepšu izrakstīšanas tendenču analīze

Inga Urtāne¹, Līva Vanaga²

Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija

¹Farmācijas ķīmijas katedra,

²Farmācijas fakultāte

Ievads. Benzodiazepīnu lietošanas pieaugums miega traucējumu gadījumā izraisa gan psiholoģiskas, gan fizioloģiskas atkarības veidošanos, kā arī palielina blakus parādību rašanās risku, kas it sevišķi bīstami vecāka gadagājuma pacientiem.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Apkopot psihotropo medikamentu izrakstīšanas tendences divos neatkarīgi izvēlētos laika periodos atvērta tipa aptiekā, īpašu uzmanību pievēršot pacientiem vecuma grupā no 55 līdz 75 gadiem. Pētījumā tika izmantotas ziņas par 2014. un 2011. gada martā iegādātajiem medikamentiem, uzrādot atbilstīgu recepti. No receptēm pētījuma anketā tika atzīmēti dati par pētījuma dalībnieka dzimumu un vecumu, ārsta specialitāti, izrakstīto zāļu vielas grupu, devu, daudzumu un lietošanas režīmu. Dati tika uzkrāti un apstrādāti ar datorprogrammu *MS Excel* un *SPSS*.

Rezultāti. Kopā tika apskatītas 558 īpašās receptes, attiecīgi 244 (2014. gadā) un 314 (2011. gadā) receptes. 2011. gadā populācijas vidējais vecums pacientiem ar nozīmētu psihotropo medikamentu bija 61,25 gadi ± 14,61 gadi, savukārt 2014. gadā šīs grupas medikamenti tika izrakstīti vidēji vēl nedaudz vecākiem pacientiem, respektīvi – 65,60 gadi ± 14,32. Abos laika posmos vairākumā gadījumu receptes tika izrakstītas sievietēm. Salīdzinoši 2014. gadā sievietēm medikamenti tika nozīmēti par 4,0% vairāk, bet vīriešiem par 4,0% mazāk nekā 2011. gadā ($p > 0,05$). Visvairāk psihotropo medikamentu tiek izrakstīti pacientiem vecuma grupā no 55 līdz 75 gadiem, trīs gadu laikā šo preparātu izrakstīšanas tendence ir augusi par 0,4%. Arī vecuma grupā no 55 līdz 75 gadiem vairumā gadījumu receptes tika izsniegtas sievietēm, salīdzinot abus periodus, viņām recepšu skaits pieauga par 0,6%, bet vīriešiem par 0,2% samazinājies. Miega traucējumu gadījumā tieši šīs vecuma grupas pacientiem medikamentus izraksta visbiežāk, un recepšu īpatsvars gadu gaitā ir pieaudzis par 3,8%. Dominējošā diagnoze psihotropo medikamentu indikācijai šīs vecuma grupas pacientiem receptēs bija garīgi un uzvedības traucējumi. Tai pētāmajos gados ir vērojams samazinājums par 2,4%. Pacientiem, kuru vecums ietilpst intervālā no 55 līdz 75 gadiem, statistiski ticami biežāk izraksta anksiolītiskas, miorelaksējošas un antikonvulsīvas iedarbības grupas medikamentus, salīdzinot ar citu grupu medikamentiem, attiecīgi 2014. gadā – 25,80% gadījumu, 2011. gadā – 23,20% gadījumu ($p = 0,022$). Šīs grupas preparātu nozīmēšanai ir tendence pieaugt: 2014. gadā tie izrakstīti par 2,6% vairāk nekā 2011. gadā.

Secinājumi. Salīdzinot abus periodus kopējā, kā arī konkrētās vecuma grupas ietvaros (55–75 gadi), medikamentu nozīmēšana sievietēm ir pieaugusi, bet vīriešiem samazinājusies. Anksiolītiskas, miorelaksējošas, antikonvulsīvas darbības medikamenti tiek izrakstīti visbiežāk, to skaitā arī miega traucējumu gadījumā, ko visbiežāk novēro pacientiem vecuma grupā no 55 līdz 75 gadiem. Pieaugot novērotajai tendencei miega traucējumu terapijā, palielinās blakus parādību iespējamība.